

ПЕРЕМІЩЕНІ ОСОБИ ТА КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ

Наталка Сенів-Макогон

УДК 316.7(94=161.2)

У статті розглянуто культурну ідентичність і збереження культурної спадщини переміщеними особами, які подорожували через Югославію, Німеччину та Італію і поселилися в Австралії, де у 2018 році відсвяткували 70-ліття української культурної ідентичності. Вони зберегли свою українську спадщину і продовжували вважати себе українцями.

Ключові слова: Австралія, українські переміщені особи, Югославія, Німеччина, Італія, культурна ідентичність і культурна спадщина.

Cultural identity and cultural heritage preservation by Ukrainian displaced persons are considered in the article. They have travelled in Yugoslavia, Germany, Italy and settled in Australia by two distinct Ukrainian groups. They have celebrated the 70th anniversary of their Ukrainian cultural identity in 2018. They have preserved Ukrainian heritage and identity.

Keywords: Australia, Ukrainian displaced persons, Yugoslavia, Germany, Italy, cultural identity and cultural heritage.

Перешкоди. На долю людей, що живуть на території сучасної України, було чимало пертурбацій. Подолання цих перешкод вимагало соціальних, політичних, економічних та інших змін у суспільстві відповідних імперій. Імперія Габсбургів, Росія та Німеччина створювали різні умови для місцевих українців, проте зазвичай вони не були сприятливими чи благодотворними. Як правило, мешканці були змушені вливатися в пануючу імперію без можливості автономного управління власною країною або навіть життям. Економіка загарбаних територій розвивалась у сповільненому темпі, тоді як їхні жителі зранку до ночі тяжко працювали на своїх поневолювачів. Імперії правили на відстані, виконуючи опікунську роль, хоча в їхніх конституціях вказувалося на рівні права народів. Ці люди ніколи не контролювали власну долю, і коли імперії захоплювали їхні землі, часто зазнавали значних людських втрат [3]. Напередодні Першої світової війни в Австро-Угорській монархії налічувалося близько 4 000 000 українців. Вони проживали в таких австрійських провінціях: Галичина (3 380 000), Буковина (300 000) та Королівство Угорщина (470 000) [19].

Перша світова війна. З початком Першої світової війни склад населення змінився — багато молодих чоловіків було мобілізовано до

різних армій для підтримки військових амбіцій імперій. У 1914 році в Галичині волонтери після короткого періоду навчання були мобілізовані для боротьби на російському фронті. У Боснії багато українських молодих людей були мобілізовані в австрійську армію в Українські січові стрільці (УСС). Ці чоловіки не брали участі в багатонаціональній війні в Югославії між партизанами та сербськими роялістами, четниками, хорватськими націоналістами, усташами та силами самооборони (домобранами) [23]. Натомість вони добровільно боролися за вільну Україну. Проте 1 листопада 1918 року Росія зайняла Львів, а постійна ворожнеча виявилася згубною для реалізації ідеї незалежної України. Українські молоді чоловіки, втративши товаришів у боях, повернулися додому до Боснії, де панувала нова політична та соціальна структура [22].

Кінець Першої світової війни, розпад Австро-Угорської імперії та утворення нового королівства в 1918 році, що складалося із сербів, хорватів та словенців, а пізніше, у 1928 році, перейменування Югославії королем Олександром I спричинили значну політичну напругу, що посилювалася економічною та соціальною нестабільністю [23]. Українці страждали, багато людей втратили свою власність і були змушені відновлювати свої господарства, маючи обмежені ресурси.

Освітнє та культурне життя пішло на спад, а в окремих громадах соціальна та культурна діяльність зовсім припинилася або стала неактивною, зі зміщенням кордонів на мапі світу, зв'язки з Україною поступово розсіювалися. З розпадом Австро-Угорської імперії в 1918 році Україна була розділена між Польщею, Чехословаччиною, Угорщиною та Румунією. Східна Україна підпорядковувалася Радянському Союзу [7]. Однак українське населення в Боснії продовжувало зберігати свою культуру та мову, гуртуючись довкола католицької церкви для релігійних настанов українською мовою. У великих центрах українських громад відкрилися читальні зали, а молодь спілкувалася на церковних фестивалях, весіллях і танцях, де місцевий оркестр та хор розважали гостей. До Другої світової війни українці залишалися в селах, де вони влаштувалися перед Першою світовою війною, працюючи на землі або займаючись торгівлею в околицях. Після Другої світової війни, коли молоді люди почали мігрувати в міста, багато представників старшого покоління не могли продовжувати працювати на землі в Боснії, тому цілі сім'ї мігрували в Бачку, Воеводину та Славонію, купуючи землю там і відновлюючи свої господарства [17].

Друга світова війна. У міжвоєнні роки напрута була настільки високою, що це призвело до протестів проти переселення українців у Македонію та спалення церков, однак на цих територіях переважала українська ідентичність. З окупацією Югославії німецькими військами в 1941 році Боснія стала частиною пронацистської Незалежної Держави Хорватія під керівництвом Анте Павелича. З ініціативи мельниківської групи Організації українських націоналістів (ОУН) сформувалося крило боснійських українських легіонерів, яке налічувало 650 солдатів. Усі вони прагнули вирушити на Східний фронт, щоб звільнити Україну від більшовиків. Проте насправді український відділ став частиною Домобрана — резервної хорватської армії, і залучався переважно для боротьби з партизанами Тіта. Українські поселенці в Боснії стали жертвами каральних операцій

з боку усташів та сербських бойовиків четників [1]. Знову ж таки, легіонери повернулися додому, до своїх сімей, а багато хто мігрував до Канади, Америки та Австралії.

У 1945 році представники трьох країн-союзниць — Сполучених Штатів Америки, Великобританії та Союзу Радянських Соціалістичних Республік (СРСР) — зустрілися в м. Ялті для обговорення закінчення Другої світової війни. Їх спільною метою було санкціонування поразки Німеччини та забезпечення того, щоб Німеччина ніколи більше не загрожувала миру в Європі. «Через п'ять місяців в Потсдамі відбулася офіційна Берлінська конференція, де країни "Великої трійки" очолили процес більш чіткого поділу Європи, на відміну від того, що обговорювалось у Ялті» [5, р. 198].

Через два місяці після зустрічі в Ялті М. Джилас, ключова фігура партизанського руху в Югославії часів Другої світової війни, згадував слова Сталіна: «Той, хто займає територію, також нав'язує їй свою власну соціальну систему» [4, р. 105]. Цей коментар звучав вірно для багатьох українців, оскільки вони мали досвід радянського та німецького режимів.

Після Другої світової війни мільйони європейців були евакуйовані, вигнані, переселені або ж перебували в еміграції. Вони стали біженцями та переміщеними особами, які намагалися знайти свій шлях серед уламків та руїн, залишених Другою світовою війною [6, р. 7]. Переміщені особи (ПО) змушені були покинути власні домівки та евакуюватися, переселитися чи мігрувати в іншу частину світу. В. Маркус стверджував, що «термін "переміщені особи" спочатку застосовувався до громадян країн, окупованих Німеччиною; після 1945—1946 років, коли більшість із них повернулися на Батьківщину, термін застосовувався тільки до тих біженців, які відмовилися повернутися до своїх країн — особливо тих, де домінував комунізм» [13, р. 1]. Є. Кулішер став автором вислову, що влучно описує примусовий масовий рух людей, яких торкнулася війна [10]. «У масштаби переміщення в 1945 році важко повірити. На завершальних етапах Другої світової війни та внаслідок

док репатріації, територіальної реорганізації та переселення після укладання угоди з союзниками в Потсдамі, близько 23 000 000 осіб було витравлено з їхніх домівок. Два мільйони поляків та українців зазнали наслідків трансферту, що відбувся в результаті угоди між СРСР і Польщею» [6, р. 7].

Під час та після Другої світової війни багато біженців опинилися в Німеччині, Австрії та Італії. «Більшість з них були призовниками, військовополоненими, в'язнями концентраційних таборів, біженцями та іншими жертвами війни». Ці люди не мали громадянства і часто втікали від наступу радянських військ [13] та комунізму.

Німецькі табори. До примусової еміграції та витіснення додалася гітлерівська політика депортації цивільного населення, особливо у Східній Європі. Багато українців було депортовано до Німеччини, спочатку їх відправили в концентраційні табори, а потім — на роботу на сільськогосподарських, промислових та інших державних об'єктах. Це одним джерелом ПО були небажані особи або політв'язні, які протистояли нацистському режиму. Кількість ПО зростала в міру того, як люди поступово припиняли переховуватися від Радянського Союзу. Ближче до кінця Другої світової війни кількість ПО зросла, оскільки багато людей утікали від наступу Червоної армії. Західні союзники передбачали, але недооцінювали кількість ПО. Концепція ПО визначила форму повоєнних гуманітарних зусиль союзників — Великобританії, Сполучених Штатів Америки, Франції та СРСР, — що створило кризу біженців. Між 1945–1950 роками почалася ескалація «холодної війни» між Сходом і Заходом. Криза для переміщених осіб поглибилася, оскільки мільйони людей залишилися в німецьких містах, таких як Хайденай поблизу Дрездена, Хаттінген біля Ессена і Брайншвайг біля Ганновера. Для надання короткострокової допомоги всім біженцям альянс створив три організації: Управління Організації Об'єднаних Націй з надання допомоги та реабілітації (*UNRRA*), Об'єднані експедиційні сили Верховного головного штабу (*SHAEF*)

та Міжнародна організація у справах біженців (*IPO*). Спочатку політика була спрямована на репатріацію, а не переселення; проте до 1948 року репатріація припинилася, а *IPO* розпочала програму переселення [9].

Більшість біженців перебували в таборах менше п'яти років. Умови життя були злидними, проте соціальна, культурна та політична діяльність розвивала почуття ідентичності. «Молоді люди були соціалізовані в табірній культурі, яка висвітлювала українські культурні цінності та норми з тимчасовим, щоденним позмінним та інституційним життям <...> відходячи від культури табору <...> після переселення» [9, р. XXI]. Культурне життя в цих таборах забезпечило продовження передачі українських цінностей, мови та настроїв. З огляду на значну кількість шкільних учителів української мови, конкурс на мовну та культурну трансляцію був високим [9]. Під час інтерв'ю у квітні 2016 року Валентин Микитенко зазначив, що він, ще малий хлопчина, навчився читати і писати по-українськи в таборі Хайденай. Розповідав, що в Німеччині, у місті Хайденай поблизу Дрездена і поруч із чеським кордоном, він «відвідував українську школу, де навчився читати і писати українською мовою, і ми активно брали участь у соціальному та громадському житті таборової спільноти». Багато українців приєдналися до СУМу (Спілка української молоді), включно із Барановським та Поповичем.

З іншого боку, ті, хто опинився в Трієсті (Італія), як і сім'я Сенів, відвідували українську школу та «Пласт». Таким чином, українці з України та колишньої Югославії об'єднувалися в громади для забезпечення культурної трансформації та розквіту ідентичності, незалежно від місця, де вони оселилися.

В. Маруняк зазначив: «Українські біженці в 1946 році були інтерновані в 125 таборах, а в 1949 році — у 110 таборах (близько 80 з них переважно або повністю були українськими). Найбільші українські табори ПО (від 2000 до 5000 осіб) розташовувалися в американській зоні, поблизу Мюнхена (Карлсфельд, Вер-

нер-Касерне), Аугсбурга (Сомме-Казерне), Міттенвальда (Jüäger-Kaserne), Регенсбурга (Ganghofer-Siedlung), Ашафенбурга, Берхтесгадена (Орлик), Байройта, Ной-Ульма, Лейпхайма і Діллінгена. У британській зоні великі українські табори були біля Ганновера і Гайденай, а у французькій — недалеко від Штутгарта і Зальцбурга, Австрія <...>

У таборах протягом їхнього короткого існування розвивалось активне громадянське, політичне, культурне, освітнє, релігійне, економічне, літературне та художнє життя. Це засвідчує така статистика: у 1948 році в таборах функціонувало 102 початкові школи, 35 гімназій, 12 середніх шкіл та 43 торговельні школи, а також опубліковано 232 періодичних видання та 818 книг» [14].

Соціальне та культурне життя активно підтримувалося. Хори, танцювальні групи та групи СУМу функціонували в Німеччині й Австрії. Деякі учасники почали встановлювати соціальні та особисті зв'язки, які вони зберегли протягом усього подальшого життя, навіть переселившись у Джилонг. Барановський та Попович познайомилися і прибули в Джилонг, щоб долучитися до місцевої громади українських емігрантів. Вони заручилися підтримкою UNRRA в Німеччині.

Адміністрація Організації Об'єднаних Націй для допомоги і відбудови (УНРРА) (1943). «УНРРА була створена за згодою 44 народів 9 листопада 1943 року; метою УНРРА було “планувати, координувати або забезпечувати втілення заходів щодо полегшення стану жертв війни в будь-якому районі, що знаходиться під контролем будь-якої країни-учасниці Організації Об'єднаних Націй, шляхом надання їжі, палива, одягу, притулку та задоволення основних потреб”» [18, р. 1]. УНРРА була створена для надання допомоги біженцям під егідою Ради Організації Об'єднаних Націй, ключовий обов'язок якої полягає в охороні здоров'я, боротьбі з епідеміями та менеджменті міжнародних санітарних резолюцій. УНРРА мала на меті надання та вдосконалення медичних послуг. Проте

окремі пропозиції включали в себе навчання ПО — набуття нових професійних навичок. Так, Марія Микитенко отримала посвідку про кваліфікацію у в'язанні вовни. Завдяки УНРРА ПО набули більшої автономії і свободи пересування. Наприклад, Дмитро Микитенко отримав власну велосипедну ліцензію, що надало йому більше мобільності. Проте, через масштабність діяльності УНРРА, кошти організації зрештою вичерпалися, і в 1948 році відповідальність за більше ніж півмільйона переміщених осіб перейшла до Міжнародної організації у справах біженців (ІРО) [15]. Зміни продовжувались, коли трансформувався світовий політичний ландшафт, цього разу зміни прийшли не з боку України чи Німеччини.

Міграція до Трієста, Італія. Міграція з Югославії відбувалася паралельно із розв'язанням радянсько-югославського протистояння з приводу національної незалежності в 1948 році (Сталін — Тіто). У 1950 році такі фактори, як економічна криза в Югославії та селянська опозиція щодо колективізації землі [16; 24] (включно із землями, якими володіли українці з початку міграції до Боснії, Сербії, Хорватії, Словенії в 1890-х та 1910-х рр., згодом відомими як Югославія), спровокували активний опір. З огляду на тогочасний розподіл влади на світовій арені, Тіто звернувся до Заходу за економічною допомогою, слідуючи «югославським шляхом» та відсторонюючись від радянських країн, тим самим відкривши шлях на Захід і заохочуючи еміграцію [23]. Попри те що їхні предки заселяли ці землі з 1890-х років, українців та представників інших меншин заохочували до репатріації або переселення за кордон [21]. Знову українці стали мобільними — у 1950 році емігрували в Трієст і утворили спільноту, що активно практикувала збереження культурної спадщини та ідентичності [11].

У 1948 році, згідно з Планом Маршала, з метою підтримки Західної Європи було впроваджено американську ініціативу економічної допомоги. Американці були переконані, що відновлення Європи має важливе значення для довгострокових інтересів Сполучених

Штатів. Більше того, вони вважали, що ворожа влада чи коаліція не повинні контролювати європейські ринки, ресурси чи виробничу потужність, а Сполучені Штати мають запоповнити вакуум, що утворився після Другої світової війни. Американці були впевнені, що завдяки створенню меж для контролю німців та стриманню Радянського Союзу комунізм буде обмежено, а на зміну прийде багатостороння система світової торгівлі.

Наприкінці війни, разом з багатьма іншими заходами, американці продовжували фінансувати Адміністрацію Організації Об'єднаних Націй для допомоги і відбудови (УНРРА), хоча згодом План Маршала витіснив УНРРА [8]. Відповідно до згаданого плану, у 1950-х роках українці з колишньої Югославії прибули до Трієста.

Життя в Трієсті. Трієстський табір був «центром для біженців», де, згідно із настановами міжнародних організацій, їх утримували та опікали. Національна католицька конференція з питань добробуту та Служба скасування наслідків війни під егідою Американської ради волонтерських агенцій заопікувались іноземними біженцями, серед яких було чимало «етнічних» слов'ян. У 1945 році військовий уряд Об'єданого англо-американського військового союзу (*Anglo-American Allied Military Government, AMG*) прийняв на себе адміністративний контроль. У 1949 році Союз розробив досить складну структуру для допомоги перехідному населенню (у репатріації або переселенні переміщених осіб), тісно співпрацюючи з міжнародними організаціями, зокрема, Міжнародною організацією у справах біженців (*IPO*) під егідою Організації Об'єднаних Націй. *IPO* та Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (*УВКБ ООН*) працювали над пошуком потенційних приймаючих країн для виїзду біженців. Це було здійснено через скринінгову комісію, що визначала статус біженців для міграції [2].

Тим часом Трієстський табір став центром культурної діяльності, розвитку традицій, збереження спадщини та передачі української ідентичності. «Пласт» зіграв першорядну роль

у цих процесах. Окрім скаутських заходів, молодь вивчала українську мову і традиції, наприклад, танцюючи та співаючи в молодечому хорі.

Як митрополит Галицький [12], митрополит Шептицький знав про тяжке становище українців наприкінці 1890-х — на початку 1900-х років [1]. Архієпископ Західної Європи Бучко 13 вересня 1953 року відвідав українську громаду в Трієсті. Як це було раніше в Боснії, Бачці та інших частинах колишньої Югославії, італійська громада сформувалася навколо церкви. Отже, знову «Пласт» і Українська католицька церква зіграли значну роль у культурній ідентичності цих переміщених осіб.

Сім'я Сенів, як і багатьох інших родин з колишньої Югославії, прибула до Трієста в 1952 році і залишалася там півтора року, перш ніж емігрувати до Австралії наприкінці 1953 року. Протягом цього часу вони бачили один корабель, що відправлявся до Канади. Деякі сім'ї залишалися в Трієсті до чотирьох років, перш ніж мігрувати. У Трієстському таборі вони мали змогу працювати. Наприклад, за словами Катерини Сенів, їй вдалося отримати роботу завдяки швацьким навичкам, набутим вдома. Двоюрідна сестра її чоловіка, Стефанія Павлюк (Моравська), рекомендувала її таборовому майстрові кравцю, і завдяки цій рекомендації Петро та Катерина одержали офіційні документи про кваліфікацію у пошитті та крою одягу, перш ніж вони виїхали до Австралії.

Окрім отримання корисних навичок торгівлі, були поширені навчальні та культурні заходи й організована хорова діяльність. Катерина Сенів, як і багато її однолітків, була учасницею хору. Нарешті, наприкінці 1953 року, українці з Югославії вирушили в подорож по морю до Австралії, щоб приєднатися до колишніх емігрантів з України у Джилонгу. Хоча ці сім'ї були переміщені, їхнє життя було порушено, проте вони завжди вважали себе українцями. Вони пам'ятали свою культурну спадщину і традиції, що їх підтримували поколіннями. У своїх культурних традиціях вони віднайшли навички, знання та досвід, що становили високу цінність як людський капітал [20].

Джерела та література

1. Белей Л. Втрачена еміграція. Тиждень.ua. 2012. 6 лютого. URL : <http://tyzhden.ua/History/40558>.
2. Bullinger P. National Refugees, Displaced Persons and the Reconstruction of Italy: The Case of Trieste. *The Disentanglement of Populations, migration, expulsion and displacement in Post-War Europe, 1944–9* / J. Reinisch and E. White (ed.). Palgrave Macmillan, UK, 2011.
3. Davies N. Vanished Kingdoms: The Rise and Fall of States and Nations. New York : Viking, 2012.
4. Djilas M. Conversations with Stalin / translated from Serbo-Croat by Michael B. Petrovich. London : Rupert Hart-Davis, 1962.
5. Edmonds R. Yalta and Potsdam: forty years afterwards. *International Affairs*. 1986. Vol. 62. Is. 2. P. 197–216.
6. Gatrell P. Trajectories of Population Displacement. *The Disentanglement of Populations, migration, expulsion and displacement in Post-War Europe, 1944–9* / J. Reinisch and E. White (ed.). Palgrave Macmillan, UK, 2011.
7. Himka J. P. The background to emigration: Ukrainians of Galicia and Bukovyna, 1848–1914. *A heritage in transition: essays in the history of Ukrainians in Canada* / M. R. Lupul (ed.). Toronto, Ontario : McClelland and Stewart, 1982.
8. Hogan J. The Marshall Plan: America, Britain and the Reconstruction of Western Europe, 1947–1952. Cambridge : Cambridge University Press, 1987.
9. Isajiw W. W., Palij M. Refugees and the DP Problem in Postwar Europe. *The refugee experience: Ukrainian displaced persons after the World War II* / Isajiw W. W., Boshyk, Y., Senkus, R. Edmonton : CIUS, 1992.
10. Kulischer E. The Displacement of Population in Europe. Canada : Inland Press Ltd, 1943.
11. Lave J., Wenger E. Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation. Cambridge : Cambridge University Press, 1991.
12. Lencyk W. Sheptytsky, Andrei. *Encyclopedia of Ukraine*. 1993. Vol. 4. URL : <http://www.encyclopediaofukraine.com/display.asp?linkpath=pages%5CS%5CH%5CSheptytskyAndrei.htm>.
13. Markus V. Displaced Persons. *Encyclopedia of Ukraine* / V. Kubilovych & D. Husar Struk (ed.). Toronto, Canada : University of Toronto Press, 1984. Vol. 1.
14. Maruniak V. Displaced persons camps. *Encyclopedia of Ukraine*. 1984. Vol. 1. URL : <http://www.encyclopediaofukraine.com/display.asp?linkpath=pages%5CD%5CI%5CDisplacedpersonscamps.htm>.
15. McFadzean M. Guide International Service, Displaced Persons Repatriation, 1945–1951. URL : <https://collections.museumvictoria.com.au/articles/11378>.
16. Newman B. Tito's Yugoslavia. Great Britain : Northumberland Press, 1952.
17. Nota V. Ukrainians in the Former Yugoslavia. *Ukrainians and Ukrainians throughout the World* / A. Lencyk-Pawliczko. Canada : University of Toronto Press, 1994.
18. *Records of the general Conference, 38th session, Paris, 3–18 November 2015* / United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (UNESCO). URL : <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002433/243325e.pdf>.
19. Rudnytsky I. L. The Ukrainians in Galicia under Austrian Rule. *Austrian History Yearbook*. 3 (2). P. 394–429. URL : <https://www.researchgate.net/publication/231960828>.
20. Schultz T. Investment in Human Capital. *The American Economic Review*. 1961. Vol. 51. No 1. P. 1–17. URL : <http://www.jstor.org/stable/1818907>.
21. Senjov K. Interview. Melbourne, Australia, 2016.
22. Sodol P. Ukrainian Sich Riflemen. *Encyclopedia of Ukraine*. 1993. Vol. 5. URL : <http://www.encyclopediaofukraine.com/display.asp?linkpath=pages%5CU%5CK%5CUkrainianSichRiflemen.htm>.
23. Wilson D. Tito's Yugoslavia. London : Cambridge University Press, 1979.
24. Zilliacus K. Tito of Yugoslavia. London : Michael Joseph, 1952.

References

1. Beley L. (2012) *Vtrachena emihratsiya (The Lost Émigrés)*. *Tyzhden.ua*, February 6. URL: <http://tyzhden.ua/History/40558>.
2. Bullinger P. (2011) National Refugees, Displaced Persons and the Reconstruction of Italy: The Case of Trieste. *The Disentanglement of Populations, migration, expulsion and displacement in Post-War Europe, 1944–9* (J. Reinisch and E. White (eds.)). Palgrave Macmillan, UK.
3. Davies N. (2012) *Vanished Kingdoms: The Rise and Fall of States and Nations*. New York: Viking.
4. Djilas M. (1962) *Conversations with Stalin* (translated from Serbo-Croat by Michael B. Petrovich). London: Rupert Hart-Davis.

5. Edmonds R. (1986) Yalta and Potsdam: forty years afterwards. *International Affairs*, Vol. 62. Iss. 2, pp. 197–216.
6. Gatrell P. (2011) Trajectories of Population Displacement. *The Disentanglement of Populations, migration, expulsion and displacement in Post-War Europe, 1944–9* (J. Reinisch and E. White (eds.)). Palgrave Macmillan, UK.
7. Himka J. P. (1982) The background to emigration: Ukrainians of Galicia and Bukovyna, 1848–1914. *A heritage in transition: essays in the history of Ukrainians in Canada* (M. R. Lupul (ed.)). Toronto, Ontario: McClelland and Stewart.
8. Hogan J. (1987) The Marshall Plan: America, Britain and the Reconstruction of Western Europe, 1947–1952. *Cambridge: Cambridge University Press*.
9. Isajiw W. W., Palij M. (1992) Refugees and the DP Problem in Postwar Europe. *The refugee experience: Ukrainian displaced persons after World War II* (Isajiw W. W., Boshyk Y., Senkus R). Edmonton: CIUS.
10. Kulischer E. (1943) The Displacement of Population in Europe. *Canada: Inland Press Ltd*.
11. Lave J., Wenger E. (1991) *Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation*. Cambridge: Cambridge University Press.
12. Lencyk W. (1993) *Sheptytsky, Andrei*. *Encyclopedia of Ukraine*, Vol. 4. URL: <http://www.encyclopediaofukraine.com/display.asp?linkpath=pages%5CS%5CH%5CSheptytskyAndrei.htm>.
13. Markus V. (1984) Displaced Persons. *Encyclopedia of Ukraine* (V. Kubijovych & D. Husar Struk (eds.)). Toronto, Canada: University of Toronto Press, Vol. 1.
14. Maruniak V. (1984) Displaced persons camps. *Encyclopedia of Ukraine*, Vol. 1. URL: <http://www.encyclopediaofukraine.com/display.asp?linkpath=pages%5CD%5CI%5CDisplacedpersonscamps.htm>.
15. McFadzean M. *Guide International Service, Displaced Persons Repatriation, 1945–1951*. URL: <https://collections.museumvictoria.com.au/articles/11378>.
16. Newman B. (1952) *Tito's Yugoslavia*. Great Britain: Northumberland Press.
17. Nota V. (1994) Ukrainians in the Former Yugoslavia. *Ukrainians and Ukrainians throughout the World* (A. Lencyk Pawliczko). Canada: University of Toronto Press.
18. *Records of the general Conference, 38th session, Paris, 3–18 November 2015* (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (UNESCO)). URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002433/243325e.pdf>.
19. Rudnytsky I. L. The Ukrainians in Galicia under Austrian Rule. *Austrian History Yearbook*, 3 (2), pp. 394–429. URL: <https://www.researchgate.net/publication/231960828>.
20. Schultz T. (1961) Investment in Human Capital. *The American Economic Review*, Vol. 51, no. 1, pp. 1–17. URL: <http://www.jstor.org/stable/1818907>.
21. Senjov K. (2016) *Interview*. Melbourne, Australia.
22. Sodol P. (1993) Ukrainian Sich Riflemen. *Encyclopedia of Ukraine*, Vol. 5. URL: <http://www.encyclopediaofukraine.com/display.asp?linkpath=pages%5CU%5CK%5CUkrainianSichRiflemen.htm>.
23. Wilson D. (1979) *Tito's Yugoslavia*. London: Cambridge University Press.
24. Zilliacus K. (1952) *Tito of Yugoslavia*. London: Michael Joseph.

Summary

People living on the territory of modern Ukraine have experienced a lot of changes. The overcoming of these obstacles have required the social, political, economic and other changes in the corresponding empires societies. House of Habsburg, Russia and Germany have created different conditions for local Ukrainians. However usually these points haven't been favourable or beneficial. As a rule, the inhabitants have been forced to be included into the ruling empire without an opportunity of autonomous government of the own country and even life. An economy of seized territories has been developed in a slow tempo, when the population work hard for their enslavers from morning till night. The empires have governed on a distance, executing a tutorial role, though equal rights for separate nations are denoted in their constitutions. These people have never controlled own fate and often suffered major human casualties when various empires capture their lands. There have been about 4 000 000 of Ukrainians in Austro-Hungarian monarchy before World War I. They have lived in such Austrian provinces: Galicia (3 380 000), Bukovina (300 000) and the Kingdom of Hungary (470 000).

Keywords: Australia, Ukrainian displaced persons, Yugoslavia, Germany, Italy, cultural identity and cultural heritage.